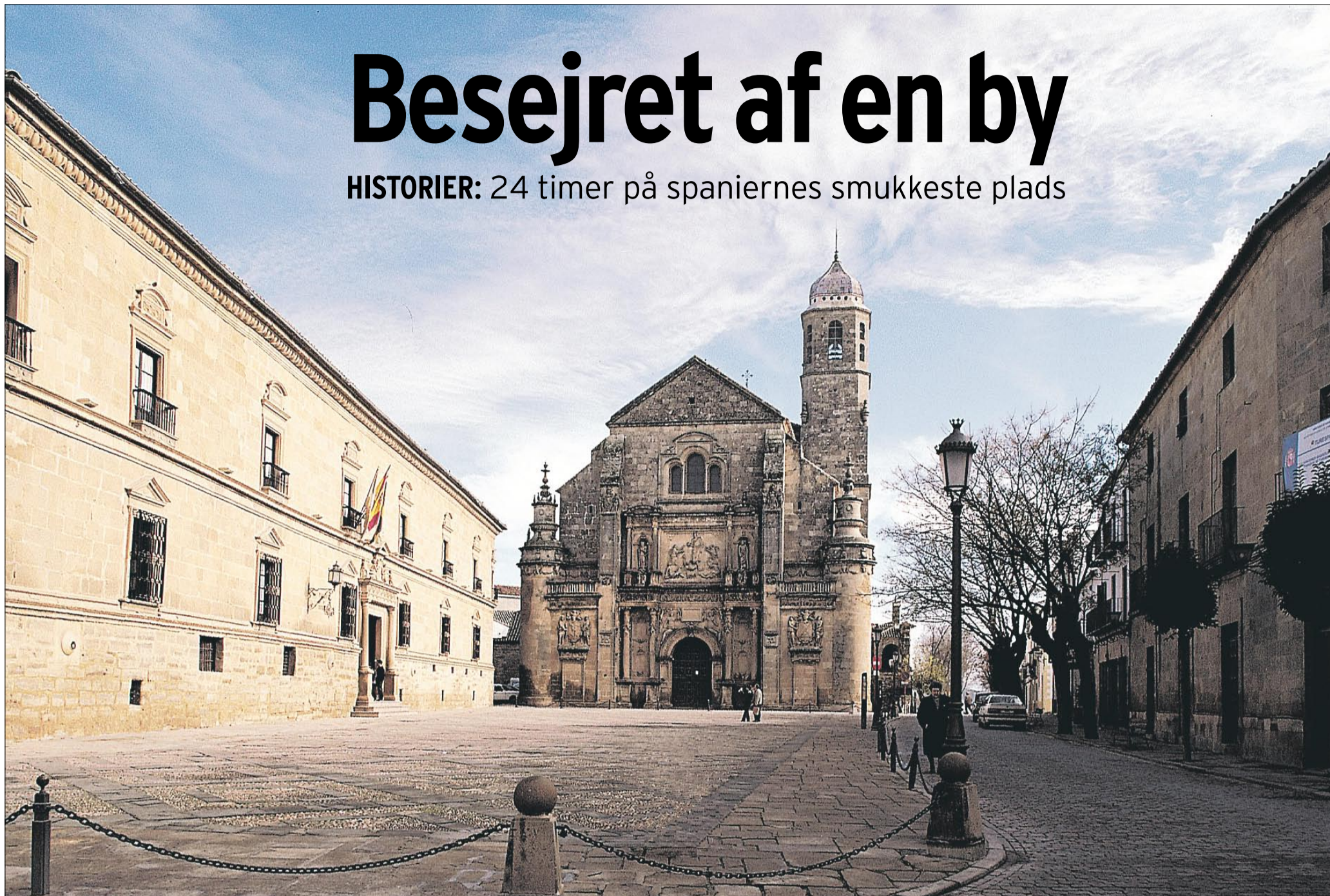

Besejret af en by

HISTORIER: 24 timer på spaniernes smukkeste plads

KUN FÅ udenfor landets grænser kender Spaniens smukkeste plads, der omkranses af nogle af de mest elegante bygninger og ikke er tegnet på en gang for at imponere, men formet af flere århundreders omtanke. Foto: Diputación Jaén

Af Charlotte Rørth

charlotte.roerth@nordjyske.dk

BUENAS DIAS, SIGER damen med kosten. Det samme siger manden med trillebøren, ham i brødbilen og den lille trinde gamling, der tuller af sted i sit eget tempo uden at tage notits af den sære fremmede, der vandrer ind på den smukkeste plads i Spanien en årle morgen, længe inden turisterne sædvanligvis vælter frem.

Det mærkes bare, som om de burde sige *buon giorno* i stedet.

Byen og dens luft dufter og dirrer som det nordlige Italien. Af den lærde renaissance. Af romernes pligtopfyldelse overfor skønhed, der skal skues. Af omhyggeligt udvalgte sten og vinkler, skulpturer og facader. Af historie. Af årtusinder med magtkampe, vundet af dem med viden.

Renæssancen

Men de siger *buenas dias* til mig, mens morgensolen sætter i et køligt smil, da den rammer kanten af kapellet ovre i den østlige ende af Plaza Vázquez de Molina.

Pladsen, som spanierne kalder den

smukkeste, ligger i en by, kun de selv kender til - og så UNESCO, FNs kulturorganisation, som har sat hele byen på sin verdensarvsliste.

Byen hedder Úbeda, og sammen med sin lillesøster Baeza 10 km vestpå blev den udnævnt i 2003, fordi de to byer mere end noget andet sted i verden viser den humanistiske renaissance, som fagfolk kalder det eksotiske miks af mauriske spidsbuer og ornamenter og den italienske byggestil fra 1500-tallet, som alle kender fra f.eks. Firenze.

Men her er det morgen i Spanien.

Gaderne er vasket rene. Børnene er på vej til skole og har allerede ord på verden. Vi andre er stadig tavse, især ude ved borgmurens kant for enden af pladsen, hvor man kan se ud over dalen, der fletter sammen med andre dale ned til den store flod Guadalquivir, som er grunden til, at byen overhovedet eksisterer.

For floden gav den frugtbarhed, der førte folk hertil allerede i bronzealderen, og siden gav de to byer en afgørende betydning som grænsen mellem de muslimske mauriske klaner sydpå og de kristne castilianske slægter nordfra.

Derfor blev her, lige fra kong Fernando den 3. i 1233 vandt dem tilbage

efter slaget i 1212, hældt ubeskriveligt mange penge i tvillingerne, som de kaldes.

Her stod slaget mellem kulturerne. Og i 1500 tallet blev det udset til at skulle vindes med viden - ovre i Baeza ligger et af verdens første universiteter, hvor de første billigbøger blev trykt helt tilbage i 1600-tallet - og med skønhed.

Fortidens stemmer

Og der var én mand, der var bedre til at tegne rammerne om det end nogen anden: Andrés de Vandelvira, berømmet billedhugger og arkitekt.

Han hentes til byerne af rigmanden Francisco de los Cobos y Molina i 1536 og kommer siden næsten ikke derfra.

I stedet udlever han sin forelskelse i Italien i sådan grad, at de to byer rummer den største samling bygningsværker fra hans hånd, ligesom han også har stået for restaureringen af katedralen i Jaén, hvor en af de klæder, Veronika brugte til at tørre Jesu sved af med, i øvrigt er bevaret. Så vidt vides.

Vandelviras perle er samme rigmands kapel, Sacra Capilla de El Salvador i Úbeda, som bygherren stadig skatter så højt, at han går igen. I hvert

fald hvis man skal tro fortidens stemmer, som næsten kan høres fra de store gule mursten, som hele byen, dens borgmur og også kapellet er lavet af.

Indendøre kan renaissanceens mere rå fortælling om klasseforskelle ses med det blotte øje.

Et gitter af smedejern dekoreret med guld adskiller pøbelens bænke fra alteret, der er dekoreret så rigt, som kun en handelsmand med moneter hentet fra de nye handel med varer indsamlet i USA og Latinamerika kan have haft råd til det for fem århundreder siden.

Kapellets virkelige skønhed er nu ikke den gyldne overdådighed, men det klerikalt kølige sakristi.

Det gemmer sig ovre til venstre inde bag en skævt vinklet dør, som Vandelvira måtte udnytte alle sine matematiske evner for at få til at passe. Han havde oprindeligt tegnet præsternes arbejdsrum for lille, og måtte i hast udnytte de sidste skæve kvadratmetre op mod familiens palads.

Herinde er her ro.

En ro skabt af det, UNESCO kalder *outstanding architecture*, og som man som lægmand mærker som omsorg for øjet.

Lofters tre hvide hvælvinger er dækket af enkle ornamentter, søjlerne bæ-